

16.9.2022

Minna Tallberg

Hevosen oppiminen

Kiitos kutsusta ja tervetuloa mukaan!

Mitä oppiminen on? Entä kouluttaminen?

Oppiminen = hevosen
aivoissa tapahtuu
muutoksia

Kouluttaminen =
muutetaan hevosen
käyttäytymistä niin,
että hevonen tekee
enemmän
haluamiamme asioita
ja vähemmän niitä
toisia

Miksi oppimisen tunteminen on tärkeää?

Hevonen oppii, vaikkeet olisi tietoisesti kouluttamassa sitä

Muokkaamalla hevosen käyttäytymisen seurauksia voit muuttaa sen käyttäytymistä

Kokemukset vaikuttavat hevoseen kokonaisuutena, hevosen persoonallisuus muotoutuu sen koko elämän ajan

Millainen
oppija
hevonen on?

Millainen oppija hevonen on?

Hevonen oppii eläinlajien joukossa nopeasti (tarvitsee vain vähän toistoja) ja muistaa hyvin

Hevosen käyttäytymisen muuttaminen kouluttamalla on nopeaa, mutta hevosen mielentilan hallinta vaativaa

Uusi opittu taito pitää yleistää ja viedä rutiiniksi asti. Tämä vaatii aikaa ja toistoja.

Millainen oppija hevonen on?

Hevosen kouluttaminen on nopeaa, jos hevonen on mieleltään tyyni

Suurin haaste on opitun vieminen uusiin ympäristöihin ja korkeampaan vireeseen

Hevonen oppii nopeasti välttämään ikäviä tilanteita – kivun tuottaminen hankalassa tilanteessa on nopein tapa saada ongelmista vakavia ja pysyviä

Keskity vahvistamaan oikeaa

Hevosella on aivoissaan kehittynyt ja herkistymiseen virittynyt pelkojärjestelmä

Evoluution aikana hevonen on hyötynyt pakovalmiudesta, eikä sitä pysty jalostamalla täysin poistamaan

Rankaisemalla väärästä käyttäytymisestä pelko voi lisääntyä, vaikka käyttäytyminen muuttuisikin

Hevonen lajina ja hyvinvointia edistävä kouluttaminen

Älä oletta, että hevonen osaa mitään, vaan opeta

Ihmisellä on vastuu hevosen hyvinvoinnista

Jos ilmenee ongelmia, palaa takaisin ja korjaa niiden syy helpossa ympäristössä

Muokkaa hevosen käyttäytymistä asteittain ja myötää/palkitse heti, kun suunta on oikea

Oppimisen eri muotoja

Operantti

Klassinen

Tottuminen

Herkistyminen

Oppimisen eri muotoja

Asentotuntoon liittyvä oppiminen

Paikan ja reittien oppiminen

Sosiaalinen fasilitaatio ja mallioppiminen

Pelkoehdollistuminen

Muistin toiminta

Oppiiko jännittynyt tai pelkäävä hevonen?

Työmuisti

Pitkäkestoinen muisti eli säilömuisti

Miten pitkään hevonen muistaa?

Kouluttamaan!

Oppimisen mahdollistaminen
koulutusjärjestelyillä (ympäristö, hevosseura,
ajankohta)

Vahvisteet ja rankaisut: Mihin käytetään
koulutuksessa, miten vaikuttavat, hyödyt ja
haitat, käyttötavat

Vaatimustaso, ajoitus, vahvistetiheys,
muokkaaminen, nappaaminen, fyysiset
edellytykset

Jos koulutus ei sujuakaan?

Ihmisellä on vastuu

Hevonen ei osaa arvioida tekojensa seurauksia (esimerkiksi sitä, että painamalla ohjalle sen suuhun tulee viiveellä vaurioita)

Jokaiselle hevoselle pitää erikseen opettaa, miten paineesta pääsee eroon. **Älä lisää painetta ennen kuin hevonen on oppinut, miten se pääsee eroon siitä!**

Harjoittele enemmän sitä, mitä juuri tämä hevosyksilö tarvitsee (joillekin seisomista, joillekin aktiivista liikkumista)

Onnistuneet toistot opettavat. Järjestä asiat niin, että hevonen voi onnistua!

Vaikka ongelma tulisi akuutisti näkyväksi vasta kilpailuissa, korjaa se ensin kotona ja yleistä lopuksi asteittain kilpailuihin asti

Ihmisellä on vastuu

Hevosen hyvinvoinnille olennaista on myös myönteisten tunteiden kokeminen

Valintojen tekeminen on myös hevoselle mieluista

Pystytkö lisäämään hevosen valintamahdollisuuksia arjessa?

Pystytkö varmistamaan, että hevonen saa toteuttaa sosiaalista käyttäytymistä?

Pystytkö käyttämään palkintoja (jotain, mitä hevonen haluaisi lisää) joissain arjen asioissa?

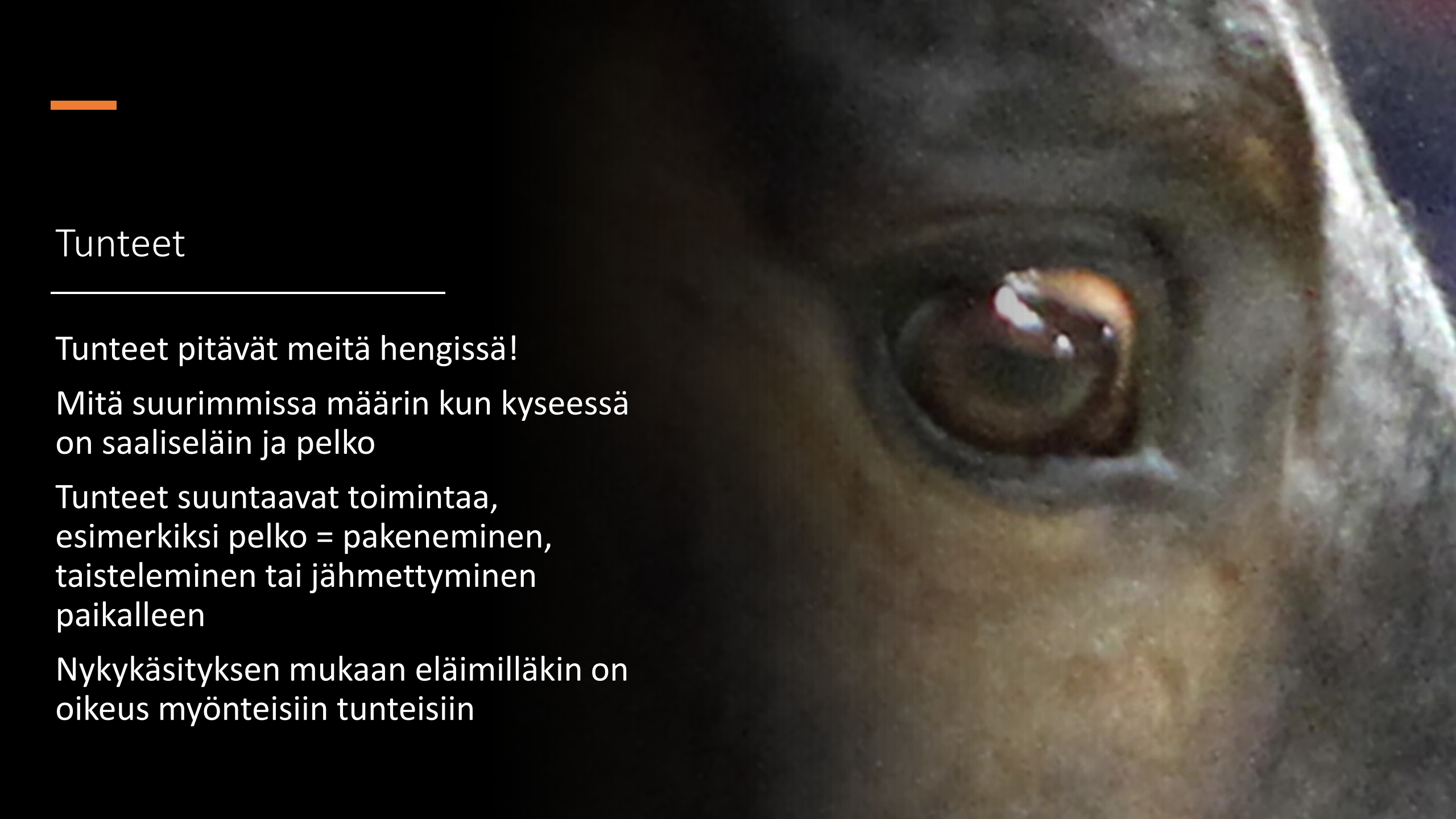

Kysymyksiä?

Oppiminen ja tunteet

Olisi todella kätevää, jos voisimme
erottaa nämä kaksi toisistaan.
Voimmeko?

A close-up, artistic photograph of a horse's eye, showing the iris and pupil with a soft, blurred background.

Tunteet

Tunteet pitävät meitä hengissä!

Mitä suurimmissa määrin kun kyseessä on saaliseläin ja pelko

Tunteet suuntaavat toimintaa, esimerkiksi pelko = pakeneminen, taistelemisen tai jähmettyminen paikalleen

Nykykäsityksen mukaan eläimilläkin on oikeus myönteisiin tunteisiin

Oppiminen ja tunne

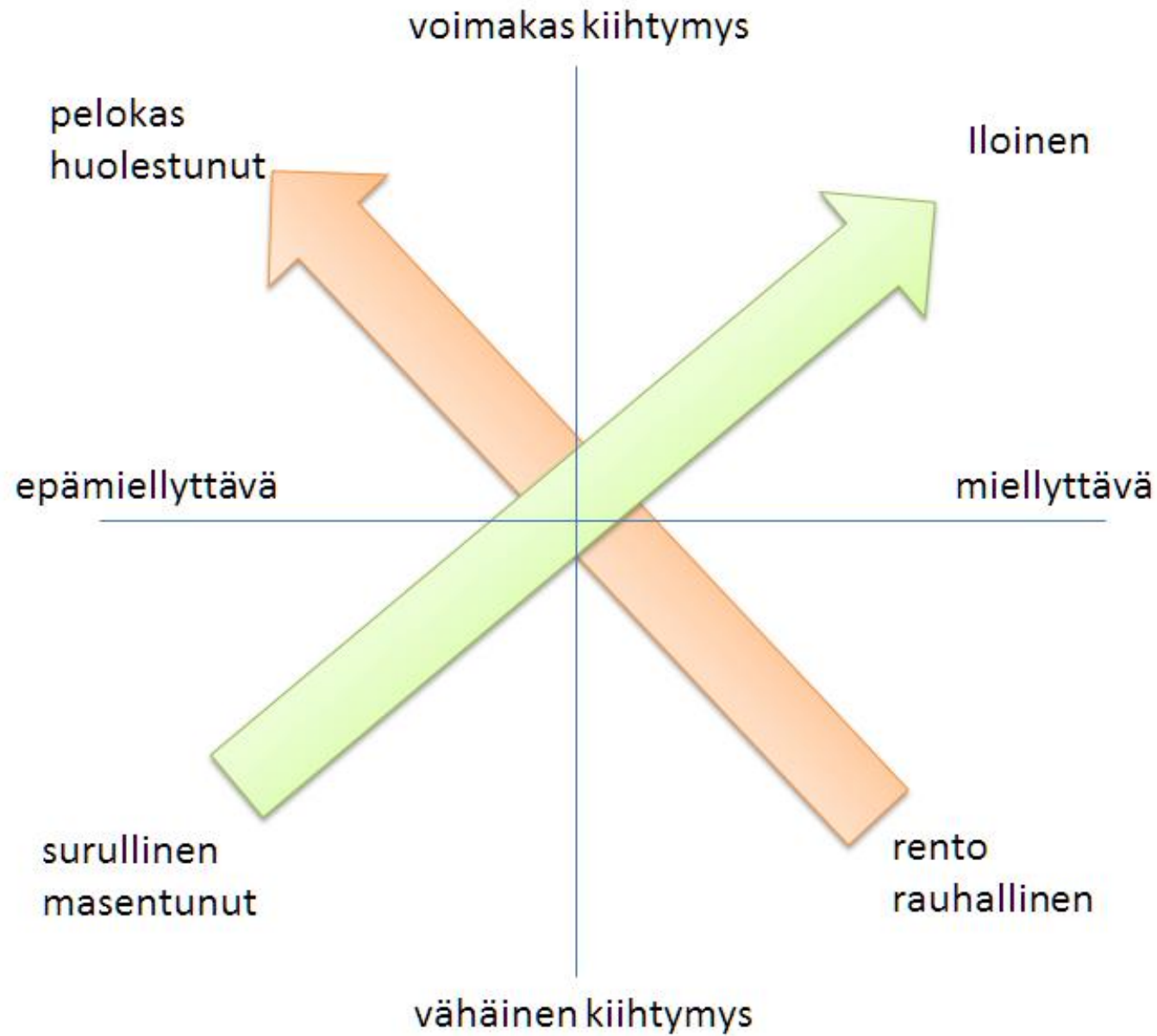
Voimakkaat tunteet = nopeaa oppimista

Koulutuksessa kannattaa käyttää lievempiä motivointikeinoja

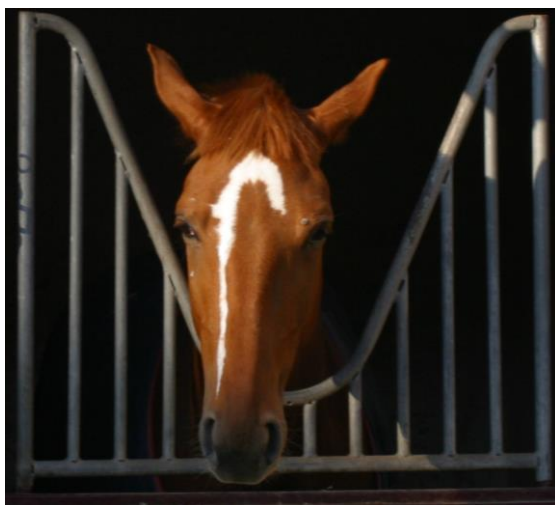
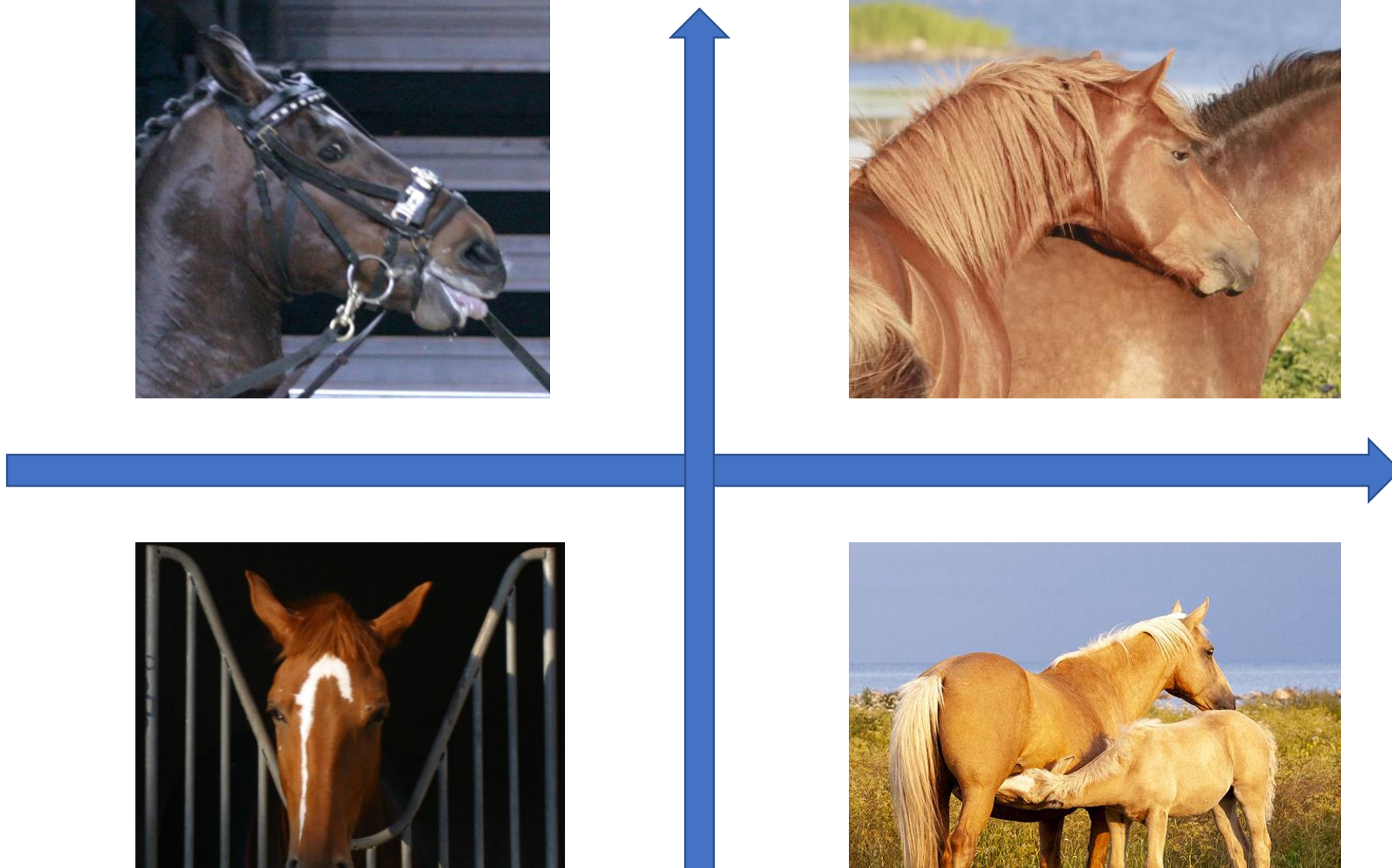
Hevosen kaltaisen oppijan kanssa työskentely on muutenkin kouluttajalle haastavaa sen oppimisnopeuden ja hyvän muistin takia

rankaisujen
vältteleminen

palkintojen
tavoitteleminen

Kuva: An integrative and functional framework for the study of animal emotion and mood, Mendl ym 2010.

Tunteet ja hyvinvointi

Palkinnon saavuttaminen aiheuttaa myönteisiä tunteita (ilo), paineen välttäminen myös (helpotus)

Arvioi tilannetta hevosen kannalta:

Onko hevonen rauhallinen vai kiihtynyt?

Onko sen tunnetila myönteinen vai kielteinen?

Oppiminen ja kouluttaminen

Tunteet ja käyttäytyminen
linkittyvät yhteen

Pystymme kuitenkin arvioimaan
vain hevosen käyttäytymistä

Mitä käyttäytymistä haluat
vahvistaa? Poista paine ja palkitse,
kun hevonen tekee sitä.

Älä vahingossa estä hevosta oppimasta

Jatkuva paine, johon hevosta ei ole erikseen täysin totutettu, vie hevosen huomiota ja hidastaa oppimista

Liian vaikea ympäristö saa hevosen stressitason nousemaan ja oppimisen vaikeutumaan

Tee näin!

1. Tee koulutussuunnitelma ja löydä toimiva vahviste. Tarkista, että vahviste toimii.

2. Aloita helppossa ympäristössä ja aseta vaatimustaso todella matalalle

3. Järjestä tilanne niin, että hevosen on lähes mahdoton epäonnistua

4. Kun hevonen on oppinut edellisen vaiheen, vaikeuta aivan pienen asteen verran ja tee toistoja, kunnes hevonen taas oppii

5. Kun uusi (tai korjattava!) taito on opittu, yleistä eri paikkoihin, eri ihmisiin ja tilanteisiin

Yleistäminen ja ympäristöön sopeutuminen

Muilla eläimillä (kissoilla, koirilla) on tutkittu sosialistumiskauden kestoja ja vaikutusta, hevosilla ei tietääkseni

Hevonen tottuu uusiin asioihin kuitenkin todennäköisesti myös parhaiten nuorena

Vanhakin hevonen tottuu kyllä nopeasti, jos sillä on siihen mahdollisuus

Yleistäminen ja ympäristöön sopeutuminen

Jos tavoite on isot kilpailut,
hevosmessuilla esiintyminen tms. mieti,
miten monta välivaihetta saat
rakennettua kodin ja lopputavoitteen
väliin

Esimerkiksi koti – talliympäristö –
maastoreitti – naapuritalli – valmennus
– kilpailuharjoitus – pienet kilpailut –
isommat kilpailut

Yleistäminen ja ympäristöön sopeutuminen

Kaikessa kouluttamisessa on sama periaate:

Kun vaikeutat jostain, laske muissa asioissa vaatimustaso tosi alas (tarvittavaksi ajaksi, vähintään muutama toisto)

Eli: Vaikka hevonen suorittaisi kotona esimerkiksi vaativa B-tasolla, aloita silti kilpailuharjoituksia vieraassa paikassa vaikka ratsastamalla käyntiä vartin

Kun hevonen tottuu ja rentoutuu, voidaan vaatimustasoa nostaa

Mitä hevonen oppii elämänsä aikana?

Hevonen oppii
kokemuksistaan
optimistiksi tai
pessimistiksi

Mitä parempia
kokemuksia, sitä
myönteisemmin
hevonen suhtautuu
uusiin asioihin

Jos hevonen on jo
”oppinut pessimistiksi”
- tee suunnitelma ja
ryhdy
korjaustoimenpiteisiin!

Kysymyksiä tai
kommentteja?

